

همگام با تغییر

ما و گان
خوانندگان

دکتر لیلا سلیمه‌داری

تکنولوژی آموزشی در مدارس

اشاره :

سخن از تغییرات کلان و زیربنایی در آموزش و پرورش تداعی‌گر این سخن است که «اگر می‌خواهی جهانی را تغییر دهی، اول خودت را متحول کن و نقطه آغاز را خودت قرار بده.» امروزه که ضرورت ایجاد تغییر و تحول در آموزش و پرورش بر اصحاب تعلیم و تربیت آشکار شده است، سؤالی اساسی ذهن را به خود مشغول می‌کند: «مدیران، معلمان و دست‌اندرکاران نظام آموزشی چگونه می‌توانند مناسب‌ترین نقش را در دگرگونی مثبت آموزش و پرورش ایفا کنند؟ این پرسش بهانه گفت‌وگویی است که در مجتمع آموزشی سوده، واقع در منطقه ۲ آموزش و پرورش شهر تهران انجام گرفت. این گزارش در دو قسمت تنظیم شده است قسمت اول آن را در این شماره می‌خوانید.

گروه را سامان دهند.

کنند. بنابراین پیش از اعمال تغییرات، برگزاری جلسات آماده‌سازی بسیار لازم است. تا هریک از معلمان یا عواملی که در اجرای فعالیت سهم دارند، نظرات خود را شرح دهند. سپس نظرات نقد و ارزیابی می‌شوند و در انتها به راه‌حلی مشترک می‌رسیم. در این زمینه می‌توانم به تجربه طراحی «آزمایشگاه کوچک کلاس» مدرسه خودمان اشاره کنم.

میزان تأثیر استفاده از آزمایشگاه در یادگیری دانش‌آموزان بر همگان روشن است، اما در یک مجتمع آموزشی بزرگ باید زمان زیادی را صرف هماهنگی کلاس‌ها کرد تا همه بتوانند، بدون تداخل زمانی، از آزمایشگاه مجتمع استفاده کنند که این خود مشکلاتی را از نظر برنامه‌ریزی و هماهنگی به وجود می‌آورد. برای حل این مشکل، ما، بعد از گفت‌وگو با معلمان و البته مطالعه شیوه‌هایی که تاکنون مدارس در این زمینه تجربه کرده‌اند، در طراحی و استفاده از یک میز متحرک آزمایشگاهی با قابلیت انتقال آسان آن به کلاس به توافق رسیدیم. در این شیوه، هر معلم می‌تواند، هر زمانی که نیاز است یک میز آزمایشگاهی متحرک را، با وسایل لازم، به کلاس خود ببرد تا دیگر به ناهماهنگی و مشکلاتی که از آن دست

رویارویی ما با فعالیت‌های خلاقانه مدرسه در بدو ورود موجب شد سلسله سؤالات موردنظر برای این جلسه گفت‌وگو به یک پرسش معطوف گردد: «اگر بخواهید در مدرسه خود تغییری اساسی ایجاد کنید چگونه و با چه نوع فعالیت‌هایی دست به این کار می‌زنید؟» در این گفت‌وگو مدیران سه دوره آموزشی مجتمع سوده شرکت دارند. خانم ایجی میزبان اول ما در این گفت‌وگو که مدیر دبیرستان است، به عنوان آغازگر گفت‌وگو می‌گوید: «به نظر من برای اعمال هر نوع تغییر و یا حتی اصلاحات در فعالیت‌های آموزشی مدرسه، باید برنامه‌ریزی‌های کاملی باشد که تمامی عوامل، به‌ویژه معلمان، نسبت به آن احساس خوبی داشته باشند و ضرورت آن را باور

حوالی ظهر است و ما مهمان مجتمع آموزشی سوده هستیم. بعد از هماهنگی اولیه، وارد بخش دبیرستان این مجتمع می‌شویم. دانش‌آموزان در سالن مدرسه در گروه‌های چند نفری مشغول صحبت هستند. بچه‌ها کمتر از آن است که پیش‌بینی کرده بودیم. کنجکاو در مورد تعداد کم دانش‌آموزان، ما را با برنامه اردوی آموزشی تفریحی آشنا می‌کند که در دوره‌های زمانی معینی انجام می‌شود. این اردوها برای آشنایی دانش‌آموزان با فعالیت‌های آموزشی خارج از مدرسه هستند و البته فرصت خاصی را نیز برای دانش‌آموزان حاضر در مدرسه فراهم می‌کند تا در خلوت به گروه‌های علمی خود در مدرسه بپیوندند، تعامل بیشتری با یکدیگر داشته باشند و برنامه پژوهشی آینده

برنخورد.

خانم زینب اشرفی، مدیر دوره ابتدایی مجتمع، در تأیید سخن خانم ایجی می‌گوید: «با توجه به آنچه در سؤال اول مطرح شد و نیز توضیحات خانم ایجی، می‌توانیم نتیجه بگیریم که در همه موارد، تحول در کار مدیر یا معلم می‌تواند دو حیطة را نشانه بگیرد: یکی نحوه فعالیت و دیگری نوع فعالیت. در این باره، متناسب با گروه سنی دانش‌آموزان، باشیوه‌های متفاوتی روبه‌رو هستیم. در دوره ابتدایی،

ما هم در این مدرسه تصمیم گرفتیم علاقه دانش‌آموزان را محور قرار دهیم و یک دوره مسابقات پژوهشی به صورت درون‌مدرسه‌ای ترتیب دهیم. در این برنامه، شش گروه پژوهشی به علمی شامل رباتیک، هوافضا، زیست‌شناسی، عمران، معماری و علوم ترتیب داده‌ایم. دانش‌آموزان تا پایان مهرماه فرصت دارند رشته علمی موردنظرشان را انتخاب کنند. هر گروه یک راهنمای تخصصی دارد و می‌تواند پس از تکمیل پروژه خود،

می‌گیرد که چگونه می‌تواند با مهربانی و صمیمیت ضعف دوستان خود را رفع کند. لازم به ذکر است، در بعد

در دوره ابتدایی، کاربرد شیوه‌های قصه‌گویی و نمایش، در کنار شیوه استدلالی و برهانی، موردنظر است تا ضمن فاصله گرفتن از سخنرانی صرف، نقش فعال‌تری برای دانش‌آموز تعریف شود. این‌ها مواردی هستند که در دوره ابتدایی موردنظرند و معلمان با باور به اثربخشی آن‌ها خود را ملزم می‌دانند نحوه فعالیت آموزشی را به‌گونه‌ای طرح‌ریزی کنند که دانش‌آموز با فعالیت بیشتر و مشغولیت ذهنی به یادگیری عمیق‌تر برسد.

اخلاقی و تربیتی دانش‌آموزان تنها نیستند و طرح دیگری با نام «آداب ادب» آنان را با موضوعات اخلاقی و تربیتی درگیر می‌کند. در این برنامه دانش‌آموزان در هر هفته با استفاده از رسانه‌های دیداری و شنیداری، با یک موضوع تربیتی آشنا می‌شوند. آن‌ها موظف‌اند در طول هفته همان گروه‌ها که ذکر شد، یکدیگر را به انجام کاری که معرفی شده است دعوت کنند. در پایان هفته نیز موضوع به صورت نمایش دانش‌آموزی به اجرا درمی‌آید.

این گفت‌وگو همچنان ادامه دارد. می‌توانید گزارش آن را در شماره بعد دنبال کنید.

در نمایشگاهی که در اردیبهشت ماه برگزار خواهد شد، شرکت کند. در این نمایشگاه، دانش‌آموزان طرح‌های خود را ارائه و از آن دفاع می‌کنند.

طرح گروه‌های علمی و پژوهشی در این گفت‌وگو، برای خانم شیرلقب، مدیر دوره راهنمایی سوده، بهانه‌ای برای طرح NGO دانش‌آموزی در این مدرسه است. او می‌گوید: «اساس تشکیل گروه‌های دانش‌آموزی در این طرح، دانش‌آموزان علاقه‌مند و داوطلبی هستند که می‌توانند در یک زمینه خاص اعم از آموزشی و گاه اخلاقی، به تعدادی دیگر از دانش‌آموزان کمک کنند. این فعالیت‌ها را شامل می‌شود که ممکن است در ظاهر رقابت بین آن‌ها مولد انرژی باشد، اما در بطن خود مهارت‌های اجتماعی مانند نوع دوستی، همکاری و همیاری را تقویت می‌کند و دانش‌آموز یاد

کاربرد شیوه‌های قصه‌گویی و نمایش، در کنار شیوه استدلالی و برهانی، موردنظر است تا ضمن فاصله گرفتن از قالب‌های مرسوم گذشته همچون سخنرانی صرف، نقش فعال‌تری برای دانش‌آموز تعریف شود. این‌ها مواردی هستند که در دوره ابتدایی موردنظرند و معلمان با باور به اثربخشی آن‌ها خود را ملزم می‌دانند نحوه فعالیت آموزشی را به‌گونه‌ای طرح‌ریزی کنند که دانش‌آموز با فعالیت بیشتر و مشغولیت ذهنی به یادگیری عمیق‌تر برسد.

خانم ایجی کارشناس مدیریت و برنامه‌ریزی آموزشی، در همین زمینه به طرح تشکیل گروه‌های پژوهشی دانش‌آموزی اشاره می‌کند و این طرح را به این صورت شرح می‌دهد: «در حال حاضر، و در بسیاری از مدارس، و در هر مدرسه به نحوی، فعالیت‌های پژوهشی انجام می‌شود.

پی‌نوشت

۱. سازمان مردم‌نهاد (سمن) برابر نهادهای برای NGO یا سازمان غیر دولتی (Non Government Organization) است که فرهنگستان زبان فارسی پیشنهاد کرده است.